

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Ez is belmissió. Eötvös Károly Lajos. — Tárca. Az egyházi szónok hangjáról. Dézsi Lajos. — Iskolaügy. Tanügyi jelentés. x—y. — Közügyeink. Hangok a nagyszalontai egyházmegyéből. Vadas Gyula. — A bihari ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. Körözsölgyi. — Egy kétségbevonat pénzügyi adat. Gregarius. — Nekrológ. Emődy Dániel. Bacsoni L.-tól. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Ez is belmissió.

A szász falvak régi bölcsek gyakorlata az iskolából kikerült ifjakat s hajadonokat nagykorúságukig egyesületi önművelésre kötelezi. A Bruderschaft és Schwesterschaft saját tagjai közül tisztviselőket választ, kik a tagoknak templomban, közhelyeken, mulatságokban vallás-erkölcsös és illedelmes magokviselőkre felügyelnek, a hibásokat megintik, sőt 2—10 kr birsággal meg is büntetik. E társulatok főhatósága, felügyelője, vezetője és felelősségi forrása a lelkész és a presbyterium.

Ime egyedüli maradványa hazánkban az egyház erkölcsbíróságának, a Kálvin szervezetében nagy hatalomra hivatott presbyteriális ítélkezésnek. Az egyéni szabadság és a társadalom újabb fejlődésű nagy hatalma leszorította az egyházközség vezetőit az egyháztagok egyéni és társaséleti viselkedésének ítélőszékéről: abban rejlik a vallásos erkölcsök hanyatlásának oka, hogy az egyházi férfiak elvesztett befolyásuknak társadalmi téren pótlása felől nem gondoskodnak elég éberen.

A már bőségesen megvitattott, valahára megvalósítást is váró népies vallás-erkölcsös irodalmi vállalatok, és az újabban lendületet vett fölolvadások mellett a szász ifjúsági körök mintájára szervezhető egyesületek, mértékletességi és erkölcsnemesítő egyletek alkotása és vezetése teljesen helyreállítaná az „ekklézsiakövetés“ rozsdás fegyverétől megfosztott egyházi befolyást az ifjak és vének vallásos erkölcsére.

És mégis mit látunk? Az Irányi Dániel által oly lekesen kezdeményezett, gr. Csáky Albin által buzgón vezetett erkölcsnemesítő, mértékletességi és ifjúsági egyleti mozgalmak inkább a tóba hajított kő mindszélesebb körű, de csakhamar elenyésző hullámgyűrűihez, mint a föld barázdahullámaiba termő-mag vetéséhez hasonló eredményt érlelnek: feltűnést, megdicséretet, tiszteletet keltenek, de méltató követést alig. És e kedvetlen tapasztalásban éppen papjaink és presbtereink közönye az elszomorító.

Az orsz. Erkölcsnemesítő Egyesület jutalmakat tűz ki: most nyílt először alkalma megjutalmazni az ifjúsági kör alapításában és vezetésében szerzett, valóban kiváló belmissiói érdemet. A pályadíj odaítélése mellett méltónak és szükségesnek látta az orsz. egyesület „örök emlékül“ külön fényes elismerő okiratot is kiadni a jutalmazottnak az „erkölcsök nemesítése terén kifejtett“ buzgalmaért, mellyel „nemcsak jót tett, hanem jóra buzdított is, mert nem tette példaként ragyog ezrek előtt“.

Az érdemes férfiú László Lukács, az ilyefalvi közs. iskola igazgató tanítója, kinek érdemét a vallás erkölcsös közművelődés terén maga az a tény is eléggé megvilágítja, hogy a theológiának jelesen végzése, sőt külföldi akadémiák látogatása után szülőföldének néptanítójává lön, hogy a nép apraja-nagyjával közvetlen érintkezés által művelt lelke és jó szíve vágya szerint nevelhesse, vezethesse földieit.

Az „ifjúsági önképző kört“ az iskolából kinőtt ifjakal és hajadonokkal már 15 év előtt megalakítá, vezető tagokul nyervén meg a község véneit: papot, tanítókat, presbtereket is. Több mint 100 ülésben, mintegy 20 műkedvelő előadásban s hangversenyben nemesítette az ifjak és öregek izlését, erkölceit. Ezer forintot meghaladó értékű könyvtárt szerzett, annak fejlesztésére 300 frtos alapítványt teremtett, száz meg száz forintnyi jótékony adományt osztatott ki... mindezt semmiből. Igazi alkotó

munkásság, igazi protestáns belmissió szent munkája: ha valaki, László Lukács méltó volt az országos elismerésre és kitüntetésre.

Lelkes és lelkesítő volt a jutalom-átadás ünnepélye. Az egyház és község hatósága, az iskolaszék és az ifjúsági önképző kör együtt rendezte a feledhetlen szép ünnepet. Tanulságos lesz, — úgy hiszem, — a vázolója.

Néhány év óta Háromszék buzgó munkásságot fejt ki a vallásosságnak gyermek-istenitisztelek rendezésével terjesztésére a tanuló ifjakra; 10–12 lelkész, köztük tiszt. Kis Albert ilyefalvi ref. pap, gyermek-prédikációkat tart időnként; a tanítóegyletek rendszeresen ily istenitisztelettel kötik gyűléseiket össze; az áll. isk. hitoktatóktól tiszteletdíjuk alapján a vallásitanítás e hathatós eszközének is alkalmazását megvárja az iskolai hatóság; 2 kötet gyermek-prédikáció megjelenése is e jó irányú mozgalom gyümölcse: szóval a gyermek- és ifjúsági istenitisztelek jelentékeny tért foglalnak már Háromszék megye népnevelésében.

Isten nevével kezdte az ilyefalvi ifjúság is szép ünnepét meg. Az ifjak harmonikus éneke, mint angyalok kara zendült föl, és a tiszteletes úr beszéde, mit 4 lelkész társa is buzgósággal hallgatott végig, emelkedett, ihletett hangulatot árasztott az ódon templomot zsúfolásig megtöltő közönségre. Ékes rendben a tanácsoló nagytermébe vonulás következett, hogy a jutalmat az ifjúsági egyesület díszgyűlésén átadja a kitüntetett férfúnak Háromszék megye kir. tanfelügyelője. Méltató szavainak medrébe száz meg száz csermelyként futott össze a jelen voltak hálás elismerése az ünnepelt iránt, kinek szíve aztán, — mint a község egy érdemes polgára mondá, — tenger árjaként ölelte magához mindazt a lelkesedést, melyből szeretett népére újabb 15 esztendeig áldást fog permetezni.

Szavaltok, magán, páros és kardalok élénkítő kerete közben az egyesületi titkár először felolvasta az ifjúsági kör 15 éves múltjának a siker meglepő adataival gazdag történetét; ha ki hasonló egyesületet óhajt alapítani, elég megismernie és megismertetnie ezt a szép titkári jelentést. Azután a kellőképp előkészített hallgatóságnak felolvasást tartott a mértékletességi egyesületekről, és a közönség a szent lelkesülés ez ünnepi órájában egyhangúlag elhatározá ily egyesületnek azonnal megalkotását. És pedig nehogy fölösen megosztassék az érdekeltek és érdeklődők munkássága két egyesület közt: sikerrel biztató kísérletképen kimondatott, hogy egyelőre az ifjúsági egyesület kebelében és kibővítendő működés körében fog a mértékletesség erényének gyakorlása társulatilag fejleszteni. A mértékletesség nemcsak ételben, italban, ruházkozásban: minden szenvedély és indulat szabályozásában is áll; de éppen ezért erkölcsbírói tekintélyt és bölcseséget kellően keresni és találni a vezetőkben, kijelenté az ifjak

gyűlése, hogy a maguk, úgy nagykorú tagtársaik vallás-erkölcsös életének irányzására „vének tanácsát“ fog felkérni a község legtekintélyeseb férfaiából.

Ime az evangyéliomi és kálvini puritán erkölcsök öröktülete, a mai korhoz illő társadalmi alakban. Ne kicsinyeljük ezt a kicsiny kezdetet, ez is egy oly makkoeska, mely Széchenyi mondásaként „merész sudárba szökken“; ez is egy oly mustármag, melynek terebélyén az evangyéliom égi madarai fognak lakást, árnyékában a hívők seregei enyhet találni. Hát csak „legyetek tökéletesek“ édes ilyefalvi ifjaim, véneim, segítsen rá „a ti mennyei Atyátok“!

Áldozás, áldomás ha ikertestvérek, pár szóval megemlékezem a feledhetlen és — hiszem — maradandó, élő nyomokat is hagyó ünnepély után következett „szeretendégségről“ is. Ez a „vének“ lakomája volt, és azoké, kik „az oltárról élnek“, a papoké és a tisztességtételre félszázra menő számban összesereglett tanítóké; de az ifjak is képviselve voltak. Ez az agapé is a vallásos-erkölcs diadalünnepe vala, igazán megható és fölemelő minden mozzanatában. A sok lelkes felköszöntés közül csak a legigénytelenebbet említem, azért az ifjúét, ki szerényen ennyit mondott: „az édes anyámat, ki életet adott, fél éves koromban elvesztettem; az édes apám, ki 16 éves koromig fölnevelt, szintén meghalt: irántuk nem róhatom le hálámat. De a tanítóm, kinek köszönhetem, a mivé lettem és a mivé Isten segedelmével lehetek, él: addig tartsa őt boldog életben a Mindenható, míg én és társaim leróhatjuk határtalan hálánkat“! Így érez, így gondolkozik, így él a László Lukács ifjúsági egyesületének minden fiatal és vén tagja; így az egész község, így a megye kulturális társadalma.

Eötvös Károly Lajos.

Tárcza.

Az egyházi szónok hangjáról.

(Folytatás.)

Ha még ez érvek sem indítanak arra Önöket, annyira meg vagyok győződve ennek igazságáról, hogy ismét kérem: ha nem akarják megfogadni tanácsomat hallgatóik iránt való részvétebből, tegyék meg ezt magok iránt való részvétebből; mert miként Isten végetlen bölcsességében úgy látta jónak, hogy minden vétekeknek, akár természeti, akár erkölcsi törvény ellen követték az el, menten nyomában légyen a büntetés: úgy az egyhangúság vétkeket is megboszúlja azon veszedelmes betegséggel, melyet *dysphonia clericorum*-nak, vagyis „lelkészek torokbajának“ neveznek. Ha egynémelyik atyánkfíát hallgatói annyira szeretik, hogy készek szép summát fizetni, hogy tőlük néhány hónapra távol legyen, s ajánlják neki, hogy utazzék Jeruzsálembe s útiköltségről is gondoskodnak: középszerű torokgyulladás ilyenkor oly jó szolgálatot tesz, hogy jelen érvelésem távolról sem fogja zavarni őket kedély-

nyugalmokban; de a mi rendeltetésünk nem ez, ránk nézve a torokgyulladás valóságos nyomorúság, s hogy azt kikerüljük, szívcsen hallgatunk az okos tanácsra. Ha tönkre akarják tenni torkukat, hamar megtehetik ezt, ha pedig épen akarják tartani, jegyezzék meg jól magoknak, a mit előadtam. Gyakran tettem e teremben összehasonlítást a hang és a dob között. Ha a dobverő mindig egy helyen ütne a lört, csakhamar kilyukadna az, de mennyivel tovább kibírná, ha többhelyt veri s használja a dobőr egész felületét! Így van ez az emberi hanggal is. Ha mindig egy hangot használnak, lyukat fúr az a torok azon részén, mely legjobban igénybe van véve az egyhangú beszédnél, s csakhamar torokgyuladást kapnak.

Orvosoktól hallottam erősíteni, hogy a dissidensek torokgyuladása más, mint az angol államgyház lelkészeinek torokgyuladása. Van bizonyos egyházi orrhang, melyet annyira csodálnak e felekezet körében; olyanforma beszédmód, mintha torkán akadt volna a beszélőnek valami, olyan aristokratikus, theologusos, papos, természetfeletti, emberfeletti nyelvöblögetés, szóhömpölygetés. Magyarázatul álljon itt a következő mutatóvány. (Itt felolvastam egy verset a bibliából, utánózva ezt a hanghordozást). Milyen figyelemre méltó, hogy ne mondjam, hatásos felolvasása ez a Szentírás szövegének. Ki ne ismerné ezen szavak kenetteljes kiejtési módját: „Szeretve tisztelt atyámfiai, azt mondja az Irás“. Most is a fülemben cseng, mint a Nagy Harang — párosulva gyermeki emlékekkel annak egyhangú kimondása, hogy „Albert herceget, Albert Walesi herceget és az egész királyi családot . . . Ámen.“ Ha most egy ilyen természetellenes hangon beszélő nem kapna torokgyuladást, vagy valami más betegséget, akkor csak azt mondhatom, hogy torokbajt csak isteni rendeletből kaphat valaki. A nonconformistáknál megrögzött hanghordozásra már mértem egy pár csapást fentebb, és azt hiszem, hogy e miatt gyöngül el a gége és tüdő; e miatt némul el s száll sírba idő előtt sok jó ember. Ha Önök úgy kívánnák, hogy tekintélylyel támogassam azon fenyegetésemet, melylyel Önökhöz fordultam: Mr. Macreadynek, a kitűnő tragikusnak véleményét idézném, a ki, mivel e tárgyat részrehajlatlan, sőt tapasztalati álláspontból nézi, érdemes a meghallgatásra. „A torok legtöbbször nem annyira annak gyakori használata, mint használati módja miatt gyöngül el; azaz, nem annyira hosszas vagy hangos beszéd, mint erőltetett hangon való beszélés miatt. Nem tudom, értik-e, mire célzok, de mondhatom, tízezer ember közt alig akad egy olyan, a ki egy néptömeg előtt természetes hangon beszélne; és ez a szokás, kivált a szószeiken, a megszokott. Azt hiszem, hogy a torok elgyengülését ez a nem természetes hangon való kiabálás okozza, minek nem ritkán gyuladás és gennyedés is a következménye. Egy álló nap papi teendője fáradtság tekintetében semmi se Shakespeare egy főszerepének alakításához, sem vezérszerepet vivő államférfiainknak az országgyűlésen elmondott nagyszerű műremekéihez képest; és teljes bizonyossággal tudom, hogy az a betegség, melyet „lelkészek torokbajának“ neveznek, egészen a beszédmódnak tulajdonítható, s nem a huzamos beszédnek vagy az előadás hevességének. Régebbi színpadi kortársaim közül többen szenvedtek e torokbajban; de azért nem gondolnám, hogy ezek, kik pedig művészetekben első rangúak voltak, köztük uralkodó betegségnek tekintették volna azt. Színészek és ügyvédek sokszor használják hangjukat, még se hall az ember „ügyvéd-torokbaj“-t, vagy „színész-torokgyuladás“-ról, mint specialis betegségről; csupán azért nem, mert ezek nem oly aljas módon szolgálják a közön-

séget, mint egynémelyik pap Istent. Fenwick Sámuel orvostudor a „Torok és tüdő betegségeiről“*) írt népszerű értekezésében nagyon bölesen mondja: „Abból, a mi a hangszálak physiologiájára tekintettel megállapított, kitűnik, hogy a folyton egy hangon beszélés sokkal jobban kifáraszt, mintha a hang magasságát gyakran változtatjuk; mivel az előbbi által csak egy izmot, vagy izmosoportot erőltetünk meg, míg az utóbbi által különböző izmok hozatnak működésbe és így egyik a másikat pihenteti. — Ugyaníly módon, ha egy ember úgy nyújtja ki karját, hogy az testével egyenes szegletet képezzen: öt, vagy legfeljebb tíz perc alatt fáradt lesz, mivel csupán egy izmosoport tartotta a kar egész súlyát, míg ugyanazon izmok egész álló nap dolgoznak, ha működés közben egyik felváltja a másikat. Mikor azért halljuk, hogy egy pap csak duruzsol egész istenitisztelet alatt s ugyanazon hanghordozással olvas, könyörög és int: egészen bizonyosak lehetünk a felől, hogy tízszerre többe fáradnak hangszálai, mint a mennyire egyáltalában szükséges volna“.

Spurgeon után angolból

Dézsai Lajos.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

Tanügyi jelentés Debreczen szab. kir. város 1889—90. isk. évi népoktatási állapotáról, Kiss József kir. tanfelügyelőtől.

Tanügyi fejlesztésünk terén fáradhatatlanul buzgólkodó tanfelügyelőnk kiadta jelentését ismét, mint ezt ezelőtt is minden évben tette, hogy hű képen terjeszsze elő népoktatási viszonyaink képét és a haladás főbb mozzanatait feltüntesse. Elismeréssel adózunk buzgó kir. tanfelügyelőnknek jelentése kiadásáért, mert a midőn városunk minden felekezete által fentartott iskolák állapotát felhüneti, alkalmat szolgáltat egyházunk lelkes és tevékeny tanügyi hatóságának, hogy összemérje egyházunk iskoláinak állapotát a más felekezetek által fentartott iskolák állapotával, s ez úton a netaláni hátramaradást felismerve, fáradhatlan tevékenységgel tegyen lépéseket az esetleges hiányok pótlására, hogy így túlnyomólag nagy népességű ev. ref. egyházunk iskolái a megillető elsőség polczán ezentúl is megmaradjanak; másrészt a haladás jelenségeinek előterjesztésével módot nyújt a legnemesebb öröm élvezésére azoknak, kik a fejlődés iránt a legbensőbbben érdeklődnek. Városunk népoktatási ügyének képe annál a súlynál fogva, melyet a nagy Debreczen az egész tiszántúli vidékre, sőt egész hazánkra nézve egyházi és nemzeti szempontból képvisel, szélesebb körben is méltó a figyelemre, miért nem lesz érdektelen, ha a tanfelügyelői jelentés alapján e kép egyes vonásait lapunk olvasó közönségével is megismertetjük.

Debreczenben a múlt 1889—90-ik iskolai évben:

az ev. reform. egyház részéről	7 fi, 10 leány,
a róm. kath. „ „	1 fi, 1 leány,
az ágost. ev. „ „	1 fi, 1 leány,
az izráeliták részéről	1 fi, 1 leány,

a község által Ohat pusztán 2 vegyes, magánosok által fen-

*) „A betegségek okai és elhárítása“ Fenwick Sámuel orvostudortól. I. kötet. „A torok és tüdő betegségei“. (John Churchill, New Burlington Street).

tartott 2 leányiskola állott fenn, melyekben 71 rendes, 2 segéd, együtt 73 tanerő működött, kik mindnyájan képesítettek.

Ismétlő iskola:

az ev. reform. egyház által fiú 4, leány 7,
a róm. kath. " " — " 1,
az izraeliták által " — " 1,
tanyai iskoláknál vegyes 2, összesen 15 tartatott fenn.

A felső leányiskolát az ev. ref. egyház által fentartott 8 osztályú és varróiskolai tanfolyammal összekötött leánynevelő intézet képviselte.

Az alsó fokú ipartanoda, mely községi jellegű, 3 rendes és 1 előkészítő osztályból állott, melyek közül az 1-ső osztály 5 csoporttal, a 2-ik osztály 4, a 3-ik osztály 4, az előkészítő osztály 3 csoporttal volt berendezve.

Szakiskolák:

a) Ev. ref. tanítóképző intézet 4 éves tanfolyammal, melynek 4 rendes, 4 melléktanár vezetése alatt 112 növendéke volt.

b) Kereskedelmi akadémia a közoktatási m. kir. minisztérium 3500 frt, Debreczen sz. kir. város 1000 frt, az ipar- és kereskedelmi kamara 800 frt évi segélye mellett a debreczeni kereskedő társulat által fentartva. Magában foglalja a 3 évfolyamú kereskedelmi akadémiai tanfolyamot 13 tanár vezetése alatt 162 növendékkal, továbbá az ismétlő tanfolyamot, vagy az alsó fokú kereskedelmi iskolát 3 évi tanfolyammal és 151 hallgatóval.

Humanitárius intézetek:

a) Kisdedovodák:

1. A város által fentartott kisdedovoda két dajka és kisdedovó gondozása és vezetése alatt 461 gyermekkel.

2. A ref. egyház kisdedovodája egy dajka és egy óvónő vezetése alatt 110 növendékkal.

3. Fröbel-egylet gyermekkertje egy gyermekkertésznő és egy dajka vezetése alatt 87 gyermekkel.

b) Árvaházak:

1. Róm. kath. árvaház vagy Theresianum 45 árvával.

2. Nőegyleti árvaház 15 árvával.

Volt tehát Debreczenben a jelzett iskolai évben 31 rendes, 15 ismétlő, együtt 46 iskola és 5 filantropikus intézet 80 tanteremmel, melyekben 24 tanár, 70 rendes, 2 segéd, 75 óradó tanító, az iparosok iskolájában 13 rajztanító, az ovodákban 2 kisdedovó, 1 gyermekkertésznő, 4 dajka, összesen 131 egyén foglalkozott a tanítással, neveléssel és kis gyermekek ápolásával. Az intézeteknek és egyes tanítók osztályainak szellemi állapota 39-nél jelesnek, 33-nál jónak, és 9-nél elégségesnek van kimutatva.

(Folyt. köv.)

x-y.

Közügyeink.

Hangok a nagyszalontai egyházmegyéből.

(Folytatás.)

Egyházmegyénkben ezelőtt 16 évvel alakult egy „tanítói segélyegylet“, mely az akkori vezetők (az egylet vezetőit érttem) gondolkodásának megfelelően, kivonta magát az egyházmegye felügyelete alól. Saját választmánya által gyakorolta

az ellenőrzést az egylet anyagi ügyei felett. A dolog — látszólag — jól ment egész a múlt év nyaráig. A választmány bizonyára lelkiismeretesen végezte feladatait, mert úgy a pénztári, mint a magtári számadásokat rendben találta. Azonban a világ halad... és... elég az hozzá, hogy mikor a múlt év nyarán a segélyegylet régi magtárnoka, az ágyai tanító meghalt, szépen meghagyja levélben a választmánynak, hogy minden lelkiismeretessége dacára is meg lett esalva, mert a kötvények, melyek a magtárból kölcsön vett búzáról lettek kiállítva, hamisak voltak! Persze lett mindjárt vizsgálat meg vizsgálat, s a szomorú eredmény az, hogy a segélyegylet magtárából 250 hl. tiszta és 124 hl. kétszeres búzáról van ugyan kötvény, de mintegy 70 darab hamis aláírásokkal van ellátva, s így a választmány furfangos módon félre lett vezetve.

Szerencse a szerencsétlenségben, hogy az elhalt magtárnok két veje és fia kezességet vállaltak a számvevőszék által mintegy 1200 frtban megállapított elkezelt összeg nagy részéért. Még csak 174 frt 1 kr van fedezetlenül, melyre nézve ki mondta az egyházmegye, hogy a mennyiben ez összeg nem volna biztosan fedezhető a család által, a magtár-vizsgálattal megbízott választmány tartozik annak fedezetéről ez év június 1-ig gondoskodni.

Igy tehát — hála Istennek — az egylet semmi anyagi veszteséget nem szenved, s a szomorú emlékü függetlenségéről lemondott segélyegylet anyagi ügyei felett az egyházmegyei számvevőszék fog ezután örködni.

Kényes dolog volt ez, t. Szerkesztő Ur! De hát nyilt ülésben levén — hosszasan és kimerítően — tárgyalva, én mint gyűlési tudósító, nem hallgathattam róla, bármily jól esett volna is a hallgatás. De most már sietek is befejezni tudósításomat. Fölemlítem itt, hogy a fontos szerepét híven teljesítő számvevőszék egy tagja, Böggös Lajos úr eltávoztván, helyébe Bagdi János anti lelkész lett megválasztva, míg Márton István szalontai ügyvéd mint új tag fogja erejét s tehetségét egyházmegyénk javára értékesíteni.

Egyházkerületi képviselőül Balog Ambrus főjegyző s Tisza István tanácsbíró, akadályoztatások esetén Dr. Márk Ferencz és Sánta István tanácsbírák választattak meg.

A lelkészjelölő bizottság tagjaiul pedig: Ercsey Sándor, Nagy Péter, Tisza István rendes, Böszörményi Károly, Sánta István, Balog Ambrus póttagok lettek egyhangúlag megválasztva.

A három egyházmegye — nagy-szalontai, bihari és érmelléki — által föllállítandó váradí felsőbb leányiskola fontos ügyében egy bizottság küldetett ki, melynek Széll Kálmán, Balog Ambrus, Sánta István és Dr. Balog Elek választattak tagjaiul, hogy érintkezzenek a másik két egyházmegye hasonló célú bizottságaival.

A b.-sebesi, gyaraki és f.-tóti lelkészválasztások megerősítése s több apró házi ügy gyors elintézése után a „felső-szabolcsi papi értekezlet“ két ismeretes indítványa került tárgyalás alá.

A politikai napilap eszméje egyházmegyénknek nem kell; a vallásos iratok kiadása pedig legfőbb óhaja magának a „Prot. Irodalmi Társaság“-nak is. (Zárjel között legyen megjegyezve: nagyon sok panaszt olvastam újabb időben, főként a „Sárospataki Lapok“-ban — a politikai napilapok ellen protestáns szempontból. Az illető cikkekzők a „Budapesti Hírlap“-ot kifogásolják főként, de az összes lapokat keményen

elítelik. Szerény véleményem szerint e tekintetben a „Nemzet“ ellen alig lehet panasz; a Kenedy-féle „Pesti Hírlap“ pedig a dicstelen elkeresztelési vitában egyenesen protestáns állásponton állott s a derék Bierbrunnertől cikketeket is hozott). Még néhány kisebb fontosságú ügy lett tárgyalva, s kevéssel egy óra előtt véget ért egyházmegyénk tavaszi közgyűlése.

A hűség kedvéért megemlítem, hogy bírósági ülés is volt, melyen a tamásdai lelkész fegyelmi ügye tárgyalatott.

Természetes, hogy (néhány szerint ugyan nem természetes) a zöld asztaltól a fehér asztalhoz mentek a gyűlés tagjai. Egy született reporter érdekes dolgokat jegyezhetett volna föl a „Koroná“-ban lefolyt ebédéről, mert Széll Kálmán, Nagy Sándor, Nagy Péter, Böszörményi Pál s Dr. Balog Elek pohárköszöntői az efféle elmetermékek minden kellékével bírtak; Tiszta Kálmán szép szavai (a kötelesség és leereszkedésről) pedig senkit sem hagytak érintetlenül.

Ezzel le is tehetném a tollat, de megengedi t. Szerkesztő Ur, hogy ne tegyem még le! E becses lapok hasábjai mindig készséggel nyílnak meg az egyes egyházak ügyeit tárgyaló közlemények előtt is. Most azonban én csak iskolám jelen állásáról akarok röviden szólni.

Sietek előre kijelenteni, hogy nem saját érdememnek, de a protestáns tanügy hódító képességének tulajdonítom azt az öröndetes népesedési emelkedést iskolánkban, mely főleg ez iskolai évben szembetűnő nagy.

Csermő 2808 lakosa közül alig 500 r. kath. s csak 304 ev. ref. a magyar, a többi 2000 g.-keleti vallású oláh. (A világ 4 tája felől tiszta oláh községek a szomszédaink). Az oláhoknak van felekezeti iskolájuk s a tankötelesek egy harmada (a másik kétharmad iskola nélkül nő föl) följár egy olyan tanító elibe, a ki — tisztelet-becsület neki — nálunk nem lehetne tanító. A r. kath. ott rég föladták felekezeti iskolájukat s a 70-es évek közepe óta van egy állami iskola, melynek fentartásához a r. katolikusok és zsidók 5% iskolaadót fizetnek. Ez állami iskolában 10 éven keresztül 1887-ig olyan okleveles tanító volt, ki a tanításhoz annyit értett, mint hajdú a harangöntéshez, s csak 10 év múlva lett elmozdítva fegyelmi úton. Ez idő alatt (1885.) lett szervezve a csermői ev. ref. felekezeti iskola, s igen természetes, hogy a rossz hírű állami iskolából csakúgy tódultak a gyermekek az „új iskolába“. (Persze az épület nem volt új). Az első két évben 45—50 közt volt a tanulók száma. 1887-ben azonban az állami iskolába egy most is ott működő buzgó tanító lett kinevezve, s az 1887/8-ik iskolai évben már csak 34 tisztán református növendéke volt iskolánknak. E szám a következő évben 10-zel, majd 1889—90-ben 20-szal s folyó 90—91-ik iskolai évben pedig szinte 30-czal szaporodott, lévén most 63 növendék beírva. Szaporulat a más felekezetűektől jön, mert az ev. ref. vallásúak száma most csak 32. De — s ez az öröndetes a dologban, hogy míg az előző években egyetlen oláh szüle sem küldte gyermekét ide, — az állami iskolába is csak 2—3, — az öszön egyszerre 12 oláh tanítványom lett: Csermő (4), Somoskeszi (5), Apáti, Koroly, Gurba (egy-egy) községekből.

Hogy azonban miért adtam én ezeket itt, — talán sokaknak unalmára elő, — arra egy másik közleményben, t. Szerkesztő úr szíves engedelmével, bátor leszek feleletet adni!

Csermő, 1891. ápr. 8.

Vadas Gyula,
ev. ref. lelkész-tanító.

(Folyt. köv.)

A bihari ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A bihari ev. ref. egyházmegye áprilishó 15-én tartá az évi tavaszi közgyűlést Szaló Károly esperes s Ritoók Zsigmond főgondnok urak elnöklete alatt N.-Váradon. A gyűlésre az egyházi és világi küldöttek csaknem teljes számban jelentek meg. A gyűlés lefolyása következő volt.

Esperes buzgó imát rebeg a mindenség Urához, kérve áldását és segedelmet munkálkodásunkra, melynek végeztével üdvözölve elnöktársát s a gyűlés megjelent tagjait, a gyűlést megnyitja.

Legelsőben is jegyző felolvassa a gondosan szerkesztett esperesi jelentést, mely egyházmegyénk beléletének hű képet tüntette szemünk elé. Jelentésében a többek közt meleg részvétellel emlékezett meg közelebb elhunyt lelkésztársunk, a bihari lelkészi kar Nestora, néhai Matolcsi János darvasi lelkészéről, ki 81 évre terjedő életében félszázadnál tovább szolgált híven és kitartással az Ur szőlőjében! Majd a nála megszokott szeretetteljes szavakkal egy másik szerény, ma is élő munkását mutatta be anyaszentegyházunknak a nagyvárad-újvárosi kántor-organistát, Dankó Józsefet, az egyházmegye szeretett „Dankó bácsiját“, ki szinte 50 évig szolgál már e pályán buzgón és lankadatlanul!

Egyházmegyénk fájdalmas részvétét a már elhunyt, meleg elismerését s öszinte szerencsekívánatait fejezte ki a még élő agg munkások irányában! Az esperesi jelentést pedig egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetni rendelte.

Ezután olvastatott az állandó szavazatbontó bizottság jelentése, a lemondás folytán megüresedett egyházmegyei egyházi jegyzői tisztségre megejtett két ízi szavazás eredményéről, mely szerint az első szavazásnál Nánássy Imre, Falusi Károly, Rigó Lajos, Kovács János, Bódog János és Sulyok István lelkészekkel szemben túlnyomó szavazattöbbséget nyertek Csák Máté és Léva Mihály, s az ezek közt kitzűzött második szavazás alkalmával pedig általános többséget nyert Csák Máté, nagyvárad-i lelkész s így egyházmegyei jegyzőnek kijelentetett, s az esküt a gyűlés élénk éljenzése után azonnal le is tette.

Majd felolvastatott Eresey Dezső m.-keresztési főszolgabíró s egyházmegyei világi tanácsbírónak az egyházmegyei közgyűléshez intézett levele, melyben kifejtvén, hogy miután hosszú évek során keresztül mindig szaporodó sokoldalú elfoglaltatásai közepett a legjobb szándék mellett sem felelhetett úgy meg tanácsbírói tisztének, mint azt önmaga is óhajtott s talán „néhány“ is várták volna tőle, a tanácsbírói tisztségről ezennel lemond! Egyházmegyénket fájdalmasan lepte meg nevezett tanácsbírójának ezen váratlan s némileg megmagyarázhatatlan elhatározása, annyival is inkább, mivel láttuk, hogy hosszú éveken keresztül a legodaadóbb gondossággal s ritka pontossággal felelt meg díszes állásának, benső s meleg érdeklődéssel viseltetvén egyházi ügyeink iránt; miután azonban az elhatározása visszavonására vonatkozó lépéseink nem biztatnának a kellő sikerrel, lemondása a legnagyobb sajnálattal vétetett tudomásul, s hosszú évek során keresztül tanúsított odaadó s fáradhatatlan munkálkodásai, illetve érdemei jegyzőkönyvbe vétetni rendeltettek. — Valóban, Eresey Dezső tanácsbíró lemondásával egyházmegyénk egy oly

munkás s az egyházi ügyek iránt érdeklődő jellemzilárd támaszát veszítette el, — habár csak, mint szeretjük remélni, ideiglenesen is, — a milyet s a minőt, már különösen hivatalos állására való tekintetből is, az egyházmegyénknek saját jól felfogott érdekéből inkább keresnie s megnyernie kellene, mintsem eltávozni engedni!

Ezek után felvették az egyházmegyei különböző pénztárak számadásai, illetve a pénztárvizsgáló küldöttség jelentései. Melyszerint a lelkészgyámoldai, közpénztári, tanítógyámoldai s egyházmegyei könyvtárnok számadásai a legnagyobb rendben találtak, s kezelőiknek a szokásos fentartások mellett a felmentvény megadatott. Ezzel kapcsolatban egyházmegyei pénztárunkra vonatkozó, két régen húzódó vitás és kétes követelés ügye intéztetett el, t. i. az „Okos“-féle tartozás és a Szlávy Olivér-féle alapítvány ügye. Előbbi némi kamatleírással megtérültnek, utóbbi pedig, fájdalom, csak papíron szereplőnek, s így mint bevehetetlen elveszettnek s leírandónak jelentetett ki.

Majd olvastatott az egyházmegyei tanügyi bizottság felterjesztése, melyben jelezve azt, hogy az egyházkerület által kiadott Népiskolai szervezet értelmében megalakult egyházmegyei iskolalátogató küldöttségek működéseiket a jelen év folyamán megkezdődik, de mivel sem az egyházkerület által kiadott Népiskolai szervezet, sem az egyházmegyei közgyűlés ezen intézmény megalakítása alkalmával nem jelölték meg, hogy ezen küldöttségek napi- és fuvardíjai, valamint a kétízben tartandó egyetemes tanügyi bizottsági gyűlésen megjelenő tagok költségei honnan fedeztessenek? eziránti intézkedésre hívja föl az egyházmegyei közgyűlés figyelmét.

Hosszas vita után, — mely leginkább a körül forgott, — hogy tekintettel arra, miszerint az évenkénti egyházlátogató küldöttség az iskolákat is megvizsgálja, tesz-e ezen körüli iskolalátogató küldöttség számbavehető hasznót, illetve ha az egyházmegyei közigazgatási pénztár viselendi annak költségeit, áll-e ezen küldöttségek működése által elért eredmény arányban a reá fordított tetemes kiadással, másfelől célszerű lenne-e a mai viszonyok közt ezen küldöttségek eljárási költségeivel az egyes egyházakat megterhelni?: már-már azt hittük, hogy némelyek tulpessimistikus felfogása következtében, ezen fontos, s tanügyünkre nézve eredményeiben mindenesetre üdvös intézmény meghal születése előtt... általános gyengeségben!... midőn a körüli iskolalátogató küldöttségek jelenlévő tagjai azon önzetlen kijelentést teszik, hogy eljárásaik alkalmával napidíjakra egyáltalában nem reflektálnak, illetve arról lemondanak, s csakis a felmerülő esetleges fuvar-költségeik, vagyis kész kiadásaik megtérítését igénylik. Erre az egyházmegyei közgyűlés kimondotta, miszerint az egyes egyházak útasítandók, hogy a mennyiben igénybe vétetnék, s módjukban áll, az illető iskolalátogató küldöttségek továbbszállításáról gondoskodjanak, a mennyiben és a hol pedig ez nem volna lehetséges, vagy éppen megtagadtatnék, erről az egyházmegyei tanügyi bizottság a felmerülő eljárási költségek feltüntetése mellett újabb felterjesztést tegyen az egyházmegyei közgyűléshez, a midőn végleges intézkedés fog ez ügyben tétetni.

Körösvölgyi.

(Vége köv.)

Egy kétségbevont pénzügyi adat.

(Vége.)

3. „Mint hiteles és hivatalosan megállapított tény“, — folytatja tovább nt. Joó István úr, — „el nem hallgathatom, hogy a f. évi márcz. hó utólján tartott pénztárvizsgálat alkalmával csak 600 frt készpénz volt, a mi miatt ápril 1-én a tisztí fizetések kiadhatása végett a takarékpénztárból kellett 4000 frtot kivenni. Ha 71,591 frt heverne, akkor ily esetek nem fordulhatnának elő“. Ez is mindenesetre czáfolat volna egy olyan valakivel szemben, a ki azt az állítást merné kockáztatni, hogy 1887. jún. 30-tól mostanáig ott hever az a szóbanforgó szép összeg a pénztárban. Azonban ezt senki sem mondta. Sejtí azt még a dilettáns Gregarius is, hogy az egyházkerületi jegyzőkönyvben közzétett utolsó vagyoni kimutatás ideje óta letelt 3 és $\frac{3}{4}$ év alatt több százezerre rúgó vagyon-hullámozás állhatott elő a főiskola pénztárában, mely e különböző címek alatt kimutatott összegekre nézve nagymérvű változásokat okozhat, de hogy a főiskola vagyonából azóta is lehetett és jövőre is lehet hol kisebb, hol nagyobb rész, jövedelmezés nélkül, azt a multa vonatkozó ismeretes adatokból lízvást következtethetjük. Az egyházkerületi jegyzőkönyvekből láthatjuk ugyanis, hogy a főiskola vagyonából volt:

	Készpénz	Hátrálék	Együtt
1879 december 31-én	21,363 01	46,973 78	68,336 79
1884 december 31-én	23,381 81 ⁰⁵	42,271 78	65,653 59 ⁰⁵
1886 június 30-án	8478 97 ²⁵	50,358 48 ⁵⁰	58,837 45 ⁷⁵
1887 június 30-án	22,271 53 ⁵⁵	49,320 10	71,591 63 ⁵⁵

Világos ezekről, hogy bizonyos változatlan összegeknek állandó, avagy huzamos heveréséről beszélni nem lehet, a mint-hogy arról nem is beszél senki, de másrésztől azt, hogy „Készpénz“ és „Hátrálék“ czímén egyáltalában igen jelentéktelen lett volna a multa a főiskola vagyonának jövedelmet nem hozó része, — csak az állíthatja, a ki a megvizsgált és fölmentéssel ellátott számadások adatainak valódiságát hajlandó kétségbe vonni.

4. Azt mondja folytatólag nt. Joó István úr, hogy: „A főiskola pénze részint jelzálog-kölcsönre, részint takarékpénztárakba van elhelyezve. Rendkívül ritka eset az, a mikor nagyobb tőkék visszafizetésekor tetemesebb összeg egy-két napig gyümöleszetlenül hever a pénztárban“. Ha az első pontba foglalt állítás igaz, úgy 1887 jún. 30-tól nagymérvű átalakításon mentek át a főiskolai pénzek elhelyezési viszonyai, mivel-hogy még az ezen időről szóló hivatalos kimutatásban jelentékeny összegeket látunk a nt. Joó István úr által megnevezett címeken kívül a következő címeken is: „Követelés“, „Értékpapír“, „Ingatlan“, „Készpénz“ és „Hátrálék“. Lehet egyébként, hogy ez a reform, mely a főiskola vagyoni kormányzását kétségtelenül egyszerűbbé teendi, csak mostanában fogatosított, és pedig olyaténkép, hogy az egyházkerületnek még eddig nem volt alkalma arról tudomást venni. Eddigi jegyzőkönyvei ugyanis ide vonatkozólag legkisebb tájékozást sem nyújtanak. Ha a második pontba foglalt állítás igaz, azt kell hinni, hogy a nt. Joó István úr által említett egy-két napból néhány csodálatoskép éppen azon időpontokra esett, melyekről a hivatalos pénztári kimutatások szólnak, másként alig lehetne megmagyarázni a „Készpénz“ czímén kitüntetett összegek jelentékeny nagyságát.

Tartozni véltem e becses lapok tisztelt Szerkesztőjének és olvasóinak azzal, hogy nt. J.ó István úrral szemben megkísértsem annak bebizonyítását, miszerint valótlan és hibás adatokkal senkit sem vezettem félre. Ugy hiszem, hogy e tartozásomat leróttam.

Gregarius.

Nekrológ.

Emödy Dániel 1819—1891.

(Vége.)

Azon nekrológ pótlásául, melyet e b. lap mult havi 16-ik számába a s.-pataki főiskola nagy halottjáról, néhai Emödy Dániel, sárospataki jogtanárról írtam, álljanak még itt a következő sorok. A megboldogult született 1819-ben Gönczön, Abaujmegyében. Iskoláit Szikszón, Debreczenben és Pesten végezte. Kiváló tehetségekkel volt megáldva. Emlékező tehetőségéről mesés dolgokat beszélnek. Mondják, hogy Petőfit is megtréfálták vele, midőn Jókaiék állították, hogy az előttök először felolvasott honfidalt Emödytől már előbb hallották, s ennek igazolásául a felolvasás alatt elrejtve volt Emödyvel a verset csakugyan elmondatták Petőfi előtt. A 48-iki márcziusi ifjúság s később a szabadságharc vezérmerei ismerték Emödyt, s amazok közt kiváló helyet foglalt el, a magyar kormány részéről pedig részint a nép felkeltése, részint diplomáciai teendők végett megbízatásokat nyert. Debreczenben ő üdvözölte Dembinszkyt francia nyelven, s néhány napig ugyanitt a hivatalos lapnak is volt szerkesztője. A szabadságharc lezajlása után Pesten főleg hírlapírói pályán működött, s az 50-es évek elejétől egészen 1863-ig, a midőn a sárospataki főiskola-hoz hívatott meg jogtanárnak, a Kemény Zsigmond által szerkesztett Pesti Naplónak volt belmunkatársa. Pataki tanárságával lelépett véglegesen a közszereplés teréről; a csendességet kereste, s ahhoz folyvást következetesen ragaszkodott, egyedül katedrájának s a tudománynak élve. Elvonultságából ismételve igyekeztek őt a közpálya zajosabb mezéjére csalogatni, ismerve kiváló képességeit, — de siker nélkül. A kolozsvári egyetem szervezésekor megkínálták egy tanszékkal; tudomásunk szerint pedig még előbb, a magyar miniszterium alakulása idején, Horváth Boldizsár miniszter igen magas állást ajánlott fel neki az igazságügyi miniszterium kebelében; de ily előnyös ajánlatokkal sem lehetett őt megszokott egyszerű munkaköréből kimozdítani, s maradt mindvégig a sárospataki főiskola egyik kiváló dísze, büszkesége.

Megemlíthjük még, hogy a Tisza-családnál is megfordult ifjú korában, s Tisza Kálmán volt miniszterelnöknek, mint a Szőnyi vezetése mellett egyik magántanító, a történelmet adta elő, a mi bizonyára inkább a növendékre, mint reá nézve lehetett szerencse. Szerény, de méltóságteljes elvonultságát nem volt összeköttetésekre szüksége, bár nem teremthetett magának anyagilag oly gondtalan életet, a minőt megérdemelt volna, s a minőt a közérdek is követelt vala, azért, hogy annál inkább értékesíthesse ennek szolgálatában ritka tanulmányát és képességeit. Örömmel értesültünk most utólagosan arról, hogy magyar magánjoga kéziratban teljesen készen van s nyomda alá fog bocsátatni. Óhajtjuk, hogy kellő szakértelemmel és gondnal rendeztessék sajtó alá, hogy az idők rohamos hala-

dása ne tegye valamikép érezhetővé azt, miszerint a toll már régen kiesett a munkás megdermedett kezéből.

Dr. Baczoni Lajos.

Különfélék.

Báró Vay Miklós főgondnok, konventünk világi elnöke, 1802. április 29-én születvén, e napokban érte el 90-ik születés-napját. Hetvenhat éven át munkálkodott eddig a közügyek terén, s 74 év óta szolgálja egyházunk érdekeit. Neve aranybetűkkel van fölvsve egyházunk történelmének tábláira. Érdemeit, e világi főpap tetteinek sorozatát ezúttal feltüntetni teljesen fölösleges dolog volna. Azért hát csak annyit: a kit az isteni gondviselés jókedvéből adott mi nekünk, s oly hosszú időn át fényelni engedett előttünk, éljen az még lelki és testi erőinek birto- kában ad plures annos!

A „Theol. Studien und Kritiken“ cz. folyóiratból. E hírnév s folyóirat ez évi 3-ik füzetében a 626—627. lapokon Dicsőfi József debreczeni ref. lelkipásztor és Erdős József debreczeni theol. tanár aláírásával német nyelven egy helyreigazító közlemény jelent meg, mely magyar fordításban így hangzik: „A Theol. Studien und Kritiken 1891-ik évi első füzetében a 189-ik s köv. lapokon Szlavik eperjesi (Felső-Magyarország) tanártól egy tudósítás látott napvilágot a Magyar Prot. Irod. Társaságot illetőleg, a melynek adatai azonban nem egészen elfogulatlanok és pontosak. Az irodalmi működése folytán német prot. körökben is ösmert Révész Imre nem tanár, hanem lelkipásztor volt Debreczenben (u. o. 189 lap). Továbbá Pozsonyban nincsen egyetem, tehát pozsonyi egyetemi tanárokról sem lehet szó stb. Ha valaki elfogulatlan akar lenni, annak legalább meg kell emlékezni a tisztelt tudósító előtt is ösmert ref. tanároknak, mint a minők Menyhárt János, Balogh Ferencz, Kovács Ödön és Albert, Mitrovics Gyula, Warga, Nagy Gusztáv stb. alapvető irodalmi szolgálataikról is. De nem bocsátkozva bele a szóban forgó tudósítás efféle fogyatkozásainak helyreigazításába, annak csupán a következő állításaira szorítkozunk. Tudósító szerint: „Az elvileg és történelmileg helyesen indokolt mozgalom vezetői alig gyűltek össze Budapesten alakuló gyűlésre (t. i. a Prot. Irod. Társ. érdekében), midőn a magyar prot. egyházi és iskolai Lapokban ad majorem ecclesiae romanae gloriam kitört a nagyon sajnálatra méltó heves tollharc a prot. testvérek között ama kérdés fölött, hogy az unitáriusok mint olyanok protestánsok-e s általában résztvehetnek-e a Társaságban? A lutheránus tanárt, Dr. Masznyikot illeti tagadhatlanul az érdem, hogy a maga éles polemikus, elvi és történelmi nézpontokban tartalmas (A Magyar Prot. Irod. Társaság és Debreczen. Pozsony, 1889. című) füzete által meggátolta, hogy a Társaság nem a Debreczen, a „kálvinista Róma“ által tervezett, Révész által megszabott konfesszionálizmus, és nem az egyoldalú hivatalos egyháziság, valamint hogy nem a népszerűen tartott irodalmi termékek egyszerű kiadására összeállt társaság alacsonyságának ösvényeire tért“. Ezekre megjegyezzük a következőket: I. Igen, mi debreczeniek mindig azt állítjuk, és pedig a leghatározottabban, hogy az unitáriusok nem tartoznak a protestánsokhoz, s hogy ők,

mint ilyenek, csak zavarnák annak az Irodalmi Társaságnak a munkatervét, melynek tagjaiul felvétetnének. És erre bennünket nem a „konfesszionálizmus“, nem is az „egyoldalú hivatalos egyháziság“, hanem egyszerűen szabad meggyőződésünk és azon körülmény indított, hogy a szóban forgó Társaságot az egyes prot. gyülekezetek is tekintélyes összeggel gyámolítják. II. A debreczeniek soha nem voltak oly nyomorult helyzetben, hogy kényszerülve lettek volna egy valaki, akár Révész, akár pedig bárki más által megszabott konfesszionálizmusnak vakon hódolni; megvolt és meglesz nekik mindig a magok saját meggyőződésük, azt megőrizték és megfogják őrizni ezután is. III. A debreczeniek sohasem akarták nevezett Társaságot „a népszerűen tartott irodalmi termékek egyszerű kiadására összeállt társasággá lalacsonyítani“; sőt, hogy a Társaság címéből a „tudományos“ jelző töröltetett, még ez sem a debreczeniek szellemében történt. IV. Masznyik tanár olyan érdeméről, minőt Szlavik neki tulajdonít, itt Magyarországon nem tud senki semmit, talán még ő maga, a magasztalt férfiú sem. A béke egészen más úton jött létre, s nem azon, a melyet Masznyik tanár, „az éles polemikus“, önmön saját maga részére választott. Debreczen stb.“. Szerkesztőségünk ez önzéletes komolysággal írott helyreigazító közleményre csak azt jegyzi meg, hogy úgy az érdemeik mellett is hallgatással mellőzött tudós férfiak, mint a magyar ref. egyház és főképen kompromittált Debreczenünk, de legeslegfőképen az igazság köszönettel tartoznak Diesöfi és Erdős munkatársainknak azért, hogy a tekintélyes külföld előtt védelmükre nyíltan szót emeltek.

Reynolds Jakab látogatása. Lapunk mult heti számában jeleztük volt, hogy Reynolds Jakab, az amerikai Yale-egyetem (Connecticut, New-Haven) küldötte s az ottani ifjúsági egyesület tiszteletbeli titkára európai körútjában Debreczent is meg fogja látogatni Szerdán, ápril 29-ikén csakugyan meg is érkezett, s Balogh Ferencz hittanár kalauzolása mellett megtekintette a főiskolai anyakönyvtárt, a convictust stb. Délután pedig több tanár s nagyszámú ifjúság előtt tartott előadást az ottani egyetemek ifjúságáról, ennek különösen vallás-erkölcsi működéséről. Beútaza Európának nevezetesebb egyetemét, s az ezekben tapasztalt dolgokról referálni fog hazája egyetemeinek. Beszélt különösen az egyetemi nagyszabású társulatokról: a keresztyén ifjak társulatairól, melyek sok bizottságra oszolva, segítik az egyetemi ifjakat s ápolják a vallásosságot. Elbeszélte ezen társulatoknak évenként tartatni szokott hatalmas kongresszusait, melyeken más világrészekbeli küldöttek is megjelennek. Elmondta, hogy az európai egyetemeken tett látogatásai közben azt a két tapasztalatot szerezte, hogy az ifjúság vallásos tevékenysége nagyban emelkedett, továbbá, hogy igen kifejlődött köztük a társulati szellem. A rendkívül rokonszenves, lelkes ifjú előadását a hallgatóság élénken megéljenezte. A beszédet mondatról-mondatra Csiky Lajos tolmácsolta. Meg fog egész terjedelmében jelenni theol. ifjúságunk Közlönyében. Az ifjúság nevében Dézsi Lajos esküdtfelügyelő angol nyelven megköszönte a yalei ifjúsági egyesület üdvözlését s tolmácsolta a debreczeni tanuló ifjúság viszonzóüdvözlését. — Záradékkul elénekelték a XC. zsoltár első versét. Este a vendég tiszteletére bankett tartatott.

Emlékünnep és hálaistentisztelet. Tegnap, május elsején

volt 100 éve annak, hogy a két protestáns felkezet a vallás-szabadságnak az 1790–91-iki 26. t. cz. általi visszaállításáért II. Lipót király rövid, de áldásos uralkodása alatt 1891. május 1-én — akkor e nap vasárnapra esett — hálaadó istenitiszteletet tartott Ezen százados nagy emlékek megünneplésére az ágost. hitv. evang. egyháznak hazánk minden templomában májushó 3-án, vagyis a legközelebbi vasárnapon hálaadó istenitisztelet fog tartatni a „Leopoldianum“ alapítvány gyara-pítására szolgáló offortóriummal, mely alapítványból szegény egyházak fognak segélyeztetni.

A hatodik egyházkerület. Híven igyekszünk referálni azon mozgalomról, mely az újoonan felállítani szándékolt egyházkerület kérdése körül keletkezett. Jeleztük már, hogy a szatmári és beregi egyházmegeyek nem rokonszenveznek e mozgalommal. Mint újabb mozzanatot följegyezzük, hogy a f.-szabolesi egyházmegeye, mult hó 14-én tartott közgyűlésen azt határozta, hogy ámbár sértetlen akarja tartani az egyházunk felett elvárhattott nehéz idők ősi hagyományait, mindamellet is a hatodik egyházkerület felállítását elvileg helyesli, és a többi érdekelt testvéregyházmegeyeket is felhívja a csatlakozásra, hogy még a kellő időben, a folyó évben összeülendő zsinat előtt az előmunkálatok megindíthatók legyenek az egyházkerületek s fokozatosan az egyházmegeyek kikerekítése tárgyában. Az egyházmegeyei közgyűlésen, — mint egyik laptársunkból olvasuk, — e tárgy felett nem volt semmi vita, helyette mennyei szent tűz hatotta át lelkeiket, mindnyájan egyek valának a szeretetben.

Egyházmegeyei közgyűlés. A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegeye tavaszi közgyűlését mult ápr. hó 22-én tartotta meg Técsön. A gyűlésnek legfontosabb tárgya a széles körben érdekeltséget keltett huszti lelkészválasztás ügye volt. E gyűlésről három tudósítás is érkezett be hozzánk. Most csak annyit, hogy a huszti lelkészválasztás nem erősített meg. Az ügy az egyházkerületi közgyűléshez felebbeztetett.

Szerk. posta. E. K. L. S. Szentgyörgy. Kérem az ígért cikkekét is.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Pályázati hirdetés

a debreczeni ev. reform. egyházmegeyébe kebelezett vértesi lelkészi állomásra.

Évi fizetés az egyházmegeyei becslés szerint 694 forint, mely áll pénzből, terményből, földből és stólából. Így ez állomás 3 ik osztályú.

A felszerelt pályázati kérvények 1891. május hó 18-ik napjáig nagy. Dávidházy János esperes úrhoz Kabára (u. p. helyben) küldendők.

A megválasztandó lelkész köteles állomását azonnal elfoglalni, s a lelkészgyámintézeti szabályok szerint első évi fizetésének felét — a stóla kivételével — a lelkészgyámintézeti pénztárnak fizetni.

Kelt Debreczenben, 1891. ápr. 28.

Révész Bálint,
püspök.